

SJÓNRAENN ORÐAFORÐI:

Gerð 1000 orða listans

Guðbjörg R. Þórisdóttir

Sigurgrímur Skúlason

Auðun Valborgarson

Margir kannast við orðalista yfir 100 eða 150 algengustu orðin í íslensku og hafa notað þá til að þjálfra orðmyndalestur enda mynda þessi orð hátt hlutfall alls ritaðs texta og því mikilvægt að nemendur geti lesið hann á sjálfvirkan hátt. Því réðust sérfræðingar Menntamálastofnunar í það verkefni að greina tíðni orða í námsbókum í því augnamiði að útbúa orðalista sem nota má í lestrarkennslu og til að efla sjónrænan orðaforða þeirra nemenda sem á þurfa að halda.

Allar námsbækur í útgáfu hjá Menntamálastofnun fyrir mið- og unglingastig í nóvember 2017 voru teknar til athugunar eða samtals 144 námsbækur. Ekki var notast við bækur fyrir yngsta stigið þar sem texta þeirra hefur verið ritstýrt til að málfar afmarkist við algeng orð sem auðvelt er að umskrá. Þar sem markmiðið var að finna algengi orða í samfelldum texta voru allar vinnubækur útilokaðar og einnig námsbækur í erlendum tungumálum, stærðfræði, og íslensku sem annað tungumál. Samtals voru 55 bækur útilokaðar á þessum forsendum. Æskilegt hefði verið að greina efni fjölbreytts texta úr ýmsum áttum en það er bæði viðamikið og kostnaðarsamt verkefni og ólíklegt að niðurstaðan hefði orðið mjög frábrugðin þeirri sem fékkst með þessari aðferð.

Texti þeirra 89 námsbóka sem stóðst viðmið fyrir val á texta var brotinn upp í stök orð og orðaforði bóka flokkaður eftir tíðni. Texti bóka samanstóð af 1.281.606 orðum en heildarfjöldi orða og ólíkra beygingarmynda þeirra í textunum voru 139.417 talsins.

Ákveðið var að einskorða orðalistann við 1000 orðin með hæstu tíðnina en listinn var grisjaður af sértækum orðaforða í þeim tilgangi að hleypa að orðaforða sem hefði yfirfærslugildi á allan texta. Samstofna orð koma fram í nokkrum beygingarmyndum í listanum en þar sem langt getur verið á milli beygingarmyndanna í listanum var ákveðið að leyfa þeim að halda sér vegna mögulegs upprifjunargildis. Eftir að listinn lá fyrir kom í ljós að 332 orð af listanum mynda 50% texta en 33.600 orð mynda 90% af texta. Hátt hlutfall orðanna eru svokölluð kerfisorð sem nauðsynleg eru til að tengja saman hugmyndir og efni texta og því er mikilvægt að nemendur geti umskráð þau án umhugsunar.

Algengasta orðið var „og“ sem kom það oft fyrir að það dekkjaði 4% alls textans. Sjö orð komu oftast fyrir en sem samsvaraði 1% textans. Tíu algengustu orðin dekkjuðu 20,4% textans, 100 algengustu 39,8% og 1000 algengustu orðin 59,7% textans. Þegar litið var á listann út frá ákveðnum hlutföllum kom í ljós að 332 orð af listanum mynda 50% texta, 5.120 orð mynda 75% texta og síðan eru það 33.600 orð sem mynda 90% af texta.

Orðalisti með 1000 algengustu orðunum í útgefnu námsefni býður upp á margs konar þjálfun við lestur og ritun á sjónrænum orðaforða í lestrarkennslu. Þjálfunin getur verið hluti af lestrarkennslu, vinnu með samfelldan texta eða þáttur í íhlutun fyrir nemendur sem eru búnir að ná tókum á tengslum bókstafs og hljóðs en þurfa markvissa lesfimiþjálfun. Allra mikilvægast er að þjálfunin byggji á skýrum markmiðum og góðum kennslufræðilegum rökstuðningi en þannig gagnast hún nemandanum best.

Menntamálastofnun hefur útbúið verkefnið *Aðferðir til að efla sjónrænan orðaforða* en þar er að finna nokkrar tillögur að því hvernig þjálfna má lestur orðmynda. Verkefnið er að finna á *Læsisvefnum*.

Orð 1-100

1-20	21-40	41-60	61-80	81-100
og	þegar	verið	vel	hjá
að	þá	út	hvaða	þið
í	ég	þetta	inn	síðan
á	frá	þau	árið	sagði
er	þar	hvernig	honum	varð
sem	hún	þeim	hér	koma
til	eftir	sig	má	kom
við	úr	saman	sé	fara
um	þú	nú	hans	okkur
það	sér	vera	hver	hafi
en	þeir	yfir	verður	einnig
með	upp	getur	mjög	efni
var	þess	vegna	væri	undir
eru	svo	þeirra	geta	gera
hann	hvað	fram	oft	áður
af	hafa	þær	fólk	menn
ekki	voru	allt	hægt	þannig
því	ef	líka	mér	þarf
fyrir	hefur	þér	milli	heldur
eða	eins	hafði	þó	aftur

Orð 101-200

101-120	121-140	141-160	161-180	181-200
hana	öðrum	meira	eitthvað	komið
mikið	segir	dæmi	þig	aldrei
þessi	fá	ára	rétt	sagt
einn	stað	bæði	einu	mun
niður	sjá	margir	öllum	halda
nota	okkar	sinni	hins	án
sá	orðið	stundum	dag	átt
hvort	hennar	annað	hluti	vatn
henni	fer	sína	konar	tók
hverju	fór	alltaf	aðeins	búa
hvers	leið	þessu	ár	gert
tíma	eitt	annars	fleiri	fyrst
sama	höfðu	mynd	áhrif	landi
segja	eiga	finnst	orð	hluta
taka	gott	mig	ein	urðu
dæmis	sínum	ekkert	öll	fyrsta
kemur	finna	hátt	jarðar	meðal
bara	þessum	vegar	heim	vinna
verða	maður	hefði	ykkur	þessa
allir	enn	sinn	alla	sögu

Orð 201-300

201-220	221-240	241-260	261-280	281-300
áfram	enda	séu	fékk	dýr
fyrir	máli	meiri	aðrir	gefa
gegnum	hversu	lengi	ná	staðar
of	mörgum	manna	víða	væru
alls	hvar	enginn	mikilvægt	mikill
mörg	myndast	láta	gat	þurfa
fyrstu	gegn	árum	heima	illa
öld	jafnvel	meðan	nær	lítið
sitt	utan	ríki	undan	áttu
hvert	margar	aðra	gerist	kennari
átti	vatni	eina	getum	mín
svona	sú	vildi	fóru	haft
miklu	komu	tekið	gæti	móti
land	mismunandi	nema	lesa	bók
verkefni	sín	tekur	vita	einhver
kallast	síðar	þótt	gekk	konur
eigin	ljós	alveg	sumir	jörðinni
önnur	mikil	börn	ganga	langt
farið	allar	landið	lifa	notað
ofan	sömu	betur	líf	hinn

Orð 301-400

301-320	321-340	341-360	361-380	381-400
inni	gerir	orku	fimm	spurði
lífi	þann	fólks	stóð	aldar
búið	landsins	standa	minn	læra
tvær	eigi	myndir	fyrri	vilja
aðrar	góð	þangað	þýðir	þátt
kannski	þessar	ykkar	erum	mál
sýnir	hélt	oftast	sett	yrði
setja	haldið	helstu	vinnu	ræða
yfirleitt	tvö	hljóð	mikla	bera
öðru	vill	kringum	gengur	vatnið
stór	sýna	komast	heitir	hita
leggja	tækni	stendur	landinu	löndum
þessari	einkum	verði	minna	mat
gerð	sínu	allan	fólki	tveir
samt	tala	minni	auk	annan
öllu	ert	úti	líkt	beint
innan	erfitt	gerði	einhvern	engin
fannst	ný	ætti	reyna	gerðu
hverjum	skrifa	best	flestir	skilja
nokkur	notuð	fær	saga	lög

Orð 401-500

401-420	421-440	441-460	461-480	481-500
annarra	kafli	frekar	samkvæmt	hét
mest	gefur	skoða	skoðaðu	næst
konungur	hvenær	nýja	bjó	hring
sumar	nokkrum	trú	bað	talað
finndu	uppi	maðurinn	frelsi	hugmyndir
séð	ber	hugsa	skyldi	ásamt
heiminum	sagan	margt	kafla	lengur
huga	stríðið	framan	leit	mann
ráð	þennan	gátu	hinum	hlutverki
hlutverk	geti	orka	já	litla
orðin	leita	síðustu	kona	þarna
allra	fengu	mynda	lét	býr
átta	hef	veit	draga	jörðin
tóku	leyti	tveimur	orðum	pabbi
loft	stjórn	tvo	kvenna	tegundir
skipta	daga	annar	upplýsingar	gætu
kallað	hve	merkir	finnið	leika
raun	látið	skrifaðu	sérstaklega	sjálf
skal	tónlist	skipt	stærð	mamma
fengið	veg	bil	þín	strax

Orð 501-600

501-520	521-540	541-560	561-580	581-600
lok	þeirri	leiðir	nefna	sjálfur
svæði	daginn	sólin	notkun	upphafi
einum	lagi	sótt	gjarnan	gler
texta	lítil	sögunni	unnið	góður
bókinni	ráða	gamla	velja	mestu
helst	talið	hratt	aðferð	smám
lýsa	lífið	líklega	heiti	aðstæður
þúsund	nemenda	milljónir	miklum	byrja
né	hafið	karl	tungumál	höfum
sjó	hin	nýtt	þótti	jafn
skiptir	sínar	einni	auðvelt	lofti
umhverfi	tákn	hús	dögum	ákveðið
nei	baka	myndi	tveggja	næsta
gerðist	breyta	nokkrar	fellur	sögur
veldur	hæð	stærri	lesið	tími
ferð	marga	vildu	líður	atriði
liggur	þinn	ári	lokum	nánast
ljóð	rafmagn	einhverju	flest	netinu
sinum	breytist	gaman	hefðu	herra
efnið	langar	hug	nokkuð	hvorki

Orð 601-700

601-620	621-640	641-660	661-680	681-700
heimildir	sagðist	fjöldi	manni	næstum
gaf	síðari	hvern	skoðið	plöntur
nauðsynlegt	þessara	hætti	vaxa	útskýrðu
tæki	þykir	kosti	vissi	nefndu
áhuga	fylgja	sitja	getið	sex
loftið	þínum	konu	sögunnar	slétt
sjáum	eftirfarandi	myndin	þitt	þrjú
grein	hvor	seinna	hár	hlusta
hugmynd	kölluð	sést	skólanum	konan
kaupa	liggja	hætta	ætla	merki
lagði	sinna	nokkra	borð	neðan
flytja	ýmsum	fundið	ferðast	næstu
mundi	komin	hverjir	mars	söguna
sumum	mönnum	sum	nýta	hlut
manns	nafn	annarri	þína	kynna
tíu	telja	degi	barna	myndinni
jörðina	þurfti	mitt	breytt	svarið
kominn	fjalla	skóla	hópur	valdið
lagt	metra	afar	megin	líta
nefnist	þróun	fólkið	neitt	skapa

Orð 701-800

701-720	721-740	741-760	761-780	781-800
stöðu	fjölda	nemendum	bæta	fætur
þriðja	flestum	notar	gefið	greina
bolli	glerið	stund	kalla	nafni
burtu	lítill	bjuggu	leikur	sat
betri	miklar	finnur	svaraði	suður
falla	snúa	lýstu	tekin	fremur
gerast	staðinn	notum	algengt	ólíkar
markmið	fjallað	eiginlega	góða	setjið
norður	kreppa	heims	hendur	skipti
tunglið	loks	mætti	heyra	stöðum
föður	lönd	augu	náði	þrjá
hraða	tegund	kalda	veður	betra
olíu	valda	kort	verð	byggja
stórum	borða	lit	engu	fann
stríð	búin	lögum	gæta	heimili
takið	framleiða	mikinn	höfundur	hófst
hjálp	héldu	síns	mælti	jörð
þrjár	hið	skip	núna	lestu
komst	hlið	tengjast	spyr	skrifað
náð	höndum	tókst	fyrsti	svar

Orð 801-900

801-820	821-840	841-860	861-880	881-900
tímann	berst	gengu	heiminn	trúa
athygli	börnin	heita	hermenn	báðum
einhvers	dýra	hinir	hreyfingu	vil
ertu	leiklist	hjálpa	jörðu	hlutir
kalt	minnsta	karlar	orðinn	lestur
kerling	reyndu	síður	stelpur	nálægt
notaður	skaltu	smátt	tré	nýjar
setti	snemma	bar	þessir	nýju
settu	stríðinu	fáum	ætlaði	sonur
get	sækja	skil	byrjar	stórt
komist	verk	fast	fjallar	þrátt
auðvitað	amma	fremst	kennara	bak
heimi	auka	litlu	leir	barnið
hendi	landa	miðju	munur	handa
lá	mikilvæg	sjö	ýmis	hópa
senda	mundu	augum	þurfum	lifandi
tilfinningar	nóg	burt	lag	myndina
þínu	sífelld	bænum	leiðinni	reglur
þjóð	þekkja	frásögn	sól	samskipti
ætli	breytingar	gengið	stefnu	straumur

Orð 901-1000

901-920	921-940	941-960	961-980	981-1000
ýmsar	nákvæmlega	nafnið	lega	fari
fyrirbæri	slíkt	nemandi	lengd	gerst
helgi	staða	reyndar	upplýsinga	hreyfing
her	stutt	umferð	bekknunum	mánuði
lauk	aðallega	umræður	efst	miðað
leik	flestar	kallaður	fylgir	verðum
minnst	hönd	leitt	gagnlegt	dregur
mínútur	kennarinn	mínum	leysa	eingöngu
mjólk	lýst	nótt	stóra	engar
notaðu	lætur	spurningar	vatninu	hegðun
réttindi	mæla	von	ýmist	held
ættu	seinni	margra	aldur	kennslu
ævintýri	spyrja	skiptið	blóm	mesta
berjast	taktu	þekkir	eignast	tímum
bækur	ætla	jafnt	fljótt	aftan
börnum	ákvað	svolítið	foreldrar	augun
eldri	egg	efri	horfa	hina
fleira	flutt	fé	langa	menning
hverri	heyrt	gömul	munurinn	umræðu
lokið	langan	hægri	braut	vald